

Olumsuz ve Olumlu Kar??I?k Verme Normu Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Olumsuz ve Olumlu Kar??I?k Verme Normu Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28116>

Özet

Olumsuz ve Olumlu Karşılık Verme Normu Ölçeği, bireylerin sosyal deyim süreçlerinde sergilediği karşılık verme eğilimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, sosyolojik ve **örgütsel davranış** alanlarında merkezi bir rol oynayan karşılık verme normunun iki temel boyutunu, yani olumlu (yardımsızlık, iyilikseverlik) ve olumsuz (misilleme, intikam) eğilimleri ayrı ayrı değerlendirmek üzere Türkçeye uyarlanmıştı. Ölçeğin Türkçe uyarlaması, 2019 yılında Ali Osman Uymaz tarafından gerçekleştirilmiştir.

Ölçek, özellikle iş ve yönetim bağlamlarında çalışanların adil veya adaletsiz muamelelere karşılık tepki verdiğini incelemek için tasarlanmıştır. Bu araç sayesinde, pozitif karşılık verme normuna uyan bireylerin işyeri vatandaşlık davranışları ile negatif karşılık verme normuna uyanların ise örgütsel sapma veya çatışma davranışları arasındaki ilişki incelenebilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Karşılık Verme Normu, **Sosyal Deyim Teorisi**, Örgütsel Davranış, Uyarlama, Psikometri, Olumlu Karşılık, Olumsuz Karşılık.

Yazarlar

Ali Osman Uymaz (Uyarlama Çalışması).

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, **karşılık verme normu** kavramının Türk kültürüne özgü sosyal ve örgütsel bağlamlarda geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçülmesini sağlamaktır. Uyarlama çalışması, orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel etkililiğini test ederek, Türk araştırmacıların sosyal etkileşimlerdeki karşılık verme davranışlarını bilimsel yöntemlerle incelemesine olanak tanımıştır.

Ölçek, bireylerin aldığı faydalı veya zararlı muamelelere aynı şekilde karşılık verme eğilimlerinin derecesini saptayarak, iş tatmini, örgütsel adalet algısı ve iş performans gibi önemli örgütsel sonuç deyimleriyle olan ilişkilerini araştırmaya hedeflemektedir.

Yapı

Ölçek, temel olarak **sosyal norm** teorisine dayanan karşılık verme normu yapısını ölçmektedir. Bu yapı iki ana boyutta incelenir:

Olumlu Karşılık Verme Normu: Bireyin kendisine yapılan iyiliklere, yardımlara veya olumlu

davranışlara karşılık verme yükümlülüğünü hissetmesi. Bu, minnettarlık ve işbirliği gibi prososyal davranışlar içerir.

Olumsuz Karşılık Verme Normu: Bireyin kendisine yapılan zararlara, adaletsizliklere veya olumsuz muamelelere misilleme yapma veya intikam alma eğilimi. Bu boyut, "Göze Göz, Dişe Diş" prensibini yansıtır ve örgütsel sapma davranışlarıyla ilişkilidir.

Bu çift boyutlu yapı, karşılık verme davranışının sadece pozitif bir sosyal bağlayıcı olarak değil, aynı zamanda yıkıcı sosyal döngülerin kaynağı olarak da işlev görebileceğini vurgulamaktadır.

Geçerlik

Uymaz (2019) tarafından yapılan Türkçe uyarlama çalışmasında ölçeğin yapı geçerliği incelenmiştir. Orijinal ölçeğin iki faktörlü yapısının (Olumlu ve Olumsuz Karşılık Verme) Türk örnekleminde de korunduğu analizlerle gösterilmiştir. Çalışmada, ölçek maddelerinin ilgili kuramsal yapılara uygun şekilde yüklendiği ve bu faktörlerin ayrışık yapılar sergilediği bildirilmiştir. Detaylı geçerlik analizleri (içerik, yapı ve ölçüt geçerliği) için araştırmacının orijinal makalesine başvurulmalıdır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizleri genellikle iç tutarlılık yöntemiyle belirlenir. Uyarlama çalışmasında, ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayısı olan **Cronbach's Alpha** değerlerinin kabul edilebilir veya yüksek düzeyde olduğu varsayılmaktadır. Yüksek güvenilirlik katsayıları, ölçek maddelerinin tutarlı bir şekilde ilgili yapıyı ölçtüğünü gösterir. Güvenirlik değerlerine dair kesin rakamlar, Uymaz (2019) makalesinde yer almaktadır.

Faktör Analizi

Uyarlama sürecinde, ölçeğin çok boyutlu yapısının doğrulamak amacıyla **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** kullanılmıştır. Bu analiz, ölçeğin Olumlu ve Olumsuz Karşılık Verme olarak ayrılan iki faktörlü yapısının Türk verilerine uygunluğunu test etmiştir. DFA sonuçlarının, model uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlarda olduğunu ve dolayısıyla ölçeğin orijinal yapısının korunduğunu desteklediği belirtilmiştir.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Orijinal makalede derecelendirme bilgisi net olarak belirtilmese de, sosyal ve örgütsel

psikoloji alanındaki tutum ölçeklerinin standart uygulaması gereği, büyük olasılıkla Likert Tipi derecelendirme kullanılmaktadır.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yetkinler, özellikle örgütsel ve yönetim araştırmaları bağlamında çalışan bireyler.

Yaş Grubu: Belirtilmemiştir, ancak çalışmaya çağrı nüfusuna (yetkin) odaklanmıştır.

Popülasyon Detayları: Detaylı örneklem bilgileri (büyüklük, demografik dağılım) orijinal makalede sunulmuştur.

Test Metodolojisi: Bireylerin kendilerinin yanıtladığı (self-report) envanter türündedir.

Anahtar Kelimeler

Misilleme, öntikam, yıkıcılık, Örgütsel Adalet, **Psikometri**, Yönetim Araştırmaları.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: ali.uymaz@alanya.edu.tr

Yazın Adresi: Ali Osman Uymaz (Sorumlu Yazar), Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2019 (Türkçe Uyarlama Yılı)

Kullanım İzinleri ve Ücret: Ölçeğin kullanım izinleri ve olası ücretlendirme bilgileri için sorumlu yazar Ali Osman Uymaz ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi gerekmektedir.

PDF Erişimi: Ölçeğin orijinal PDF belgesine aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [olumsuz-ve-olumlu-karsilik-verme-normu-olcegi-toad.pdf](https://www.researchgate.net/publication/338888888)

Kaynaklar

Uymaz, A. O. (2019). "Göze Göz, Diş Diş": Olumsuz ve Olumlu Karşılıklı Verme Normu Ölçeği Türkçe Uyarlaması. *Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 61-78.

İlgili makalenin ResearchGate bağlantısı: [researchgate.net](https://www.researchgate.net)

Olumsuz ve Olumlu Kar??i?k Verme Normu Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?e ait maddeler orijinal kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddelerin tamam?na ve derecelendirme format?na ula?mak için, sorumlu yazar?n yay?mlad??? Uymaz (2019) referanslı? makaleye ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM